

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih: 10.06.2024
Sayı: 644

10/1479

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Et ve Süt Kurumu'nun (ESK) fiyatları düşürmek ve vatandaşa ucuz et sağlamak iddiasıyla yaptığı et ithalatı, fiyatları düşürmediği gibi büyük bir rant ortaya çıkardı ve belli büyük firmaların zenginleşme kaynağı haline geldi.

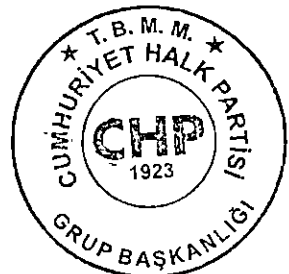
ESK'nın kilosu yaklaşık 4 dolara (128 TL) ithal ettiği canlı hayvanlar, vatandaşın sofrasına en ucuz haliyle 550 TL'ye geliyor.

Karkas ette de durum aynı. ESK'nın kilosu ortalama 250 TL'den belli büyük firmalara sattığı karkas etin küçük bir kısmının ESK'nın belirlediği fiyattan reyonlarda vatandaşa sunulduğu, büyük kısmının ise vatandaşa satılmış gibi gösterilip, büyük et tüccarlarına topluca pazarlandığı gelen bilgiler arasında.

Öte yandan, ithal edilen canlı hayvanları alan firmaların çiftliklerinde, yüzde 20 ithal hayvan sınırlamasının uygulanmadığı yönünde bilgiler edindik. Bu sınırlamanın, sahte işlemlerle delindiği ve bazı çiftliklerin yüzde 90 oranında ithal hayvanla doldurulduğunu öğrendik. Firmaların kağıt üzerinde farklı farklı şirketler kurarak, mevzuatın kat kat üstünde ithal hayvan aldığı gelen bilgiler arasında.

Bu çerçevede, et ithalatında yaşanan usulsüzlüklerin araştırılması, haksız kazanç sağlayan firmaların tespiti, büyük şirket çiftliklerinin denetlenmesi ve et fiyatlarının düşürülerek vatandaşımızın yaşadığı mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve talep ederiz. 06.06.2024

Av. Hasan ÖZTÜRKMEN
Gaziantep Milletvekili

GEREKÇE

Bir zamanlar “tarım ve hayvancılık ülkesi” olarak adlandırılan Türkiye’de et fiyatları altınla yarışır oldu. Son dönemde et fiyatlarındaki önlenemez yükselişle birlikte vatandaş adeta etin tadını unuttu.

Vatandaş ucuz et almak umuduyla Et ve Süt Kurumu (ESK) marketleri önünde saatlerce bekliyor. Ancak sınırlı sayıdaki bu marketler ihtiyacı karşılamaktan bir hayli uzak. Hem marketlerin sayısı az hem de ithal edilen etin çok küçük bir bölümü bu marketlerde satılıyor.

Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesindeki Et ve Süt Kurumu, et fiyatlarını düşürmek ve ucuz et sağlamak iddiasıyla tonlarca et ve canlı hayvan ithal etse de piyasada et fiyatları düşmediği gibi artıyor. Üstelik Türk hayvancılığı ithalat politikasıyla çökertiliyor!

Peki neden böyle? İşte “büyük vurgun” burada başlıyor.

Kuyruktaki vatandaşın etine zam yapanlar, arka tarafta belli büyük şirketlere ve zincir marketlere milyon dolarlık servet aktarıyor. Yapılan devasa ithalatlar vatandaşa ucuz et sağlamıyor ancak bir avuç et baronunu daha da zengin ediyor.

Ülkemizdeki et ve canlı hayvan piyasasından edindiğimiz bilgiler, rantın boyutunu gözler önüne seriyor.

ESK 4 doların altında bir fiyata aldığı canlı hayvanı, piyasada 5,5-6 dolara belli büyük firmalara satıyor. Yani bugünkü kurla yaklaşık 128 TL’den ithal ediyor, içerde büyük alıcıya ortalama 176 TL’den satıyor. Peki nasıl oluyor da en ucuz kuşbaşı et vatandaşın sofrasına 550 TL’den geliyor. Pirzola, antrikot ve bonfileyi saymıyoruz bile. Onlar 800-900 TL aralığında satılıyor. Aradaki neredeyse yüzde 200’lük kâr birilerin cebine iniyor. Yani devletin Et ve Süt Kurumu, “Et fiyatlarını dengeleyeceğiz, vatandaşa ucuz et sağlayacağız” diyerek ithal ettiği yüzbinlerce ton karkas et ve canlı hayvan, et lobilerinin vurgun malzemesi ediliyor.

İthal ette rantın büyüklüğünü şöyle düşünün: Tarım ve Orman Bakanlığı, ESK eliyle sadece 2024 yılı için 600 bin baş besilik sığır ithal edecek. Tam 600 bin!

Araştırmalarımız sonucunda et lobisinin vurgun sistemi şöyle işliyor:

Et ve canlı hayvan ithalatında yetkili devlet kurumu ESK, Uruguay ve Brezilya’dan canlı büyük baş hayvan ithal ediyor. Avrupa ve Balkanlardan da karkas et getiriyor. Büyükbaş hayvanlar devasa gemilere yüklendiği anda aslında Türkiye’deki alıcıları belirlenmiş oluyor. Gelen ithal etin ve canlı hayvanların ancak yüzde 5-10’luk kısmı küçük üreticiye satılıyor. Aslan payını 11 büyük şirket alıyor.

Şirketlere satışta şöyle bir şart var. Şirketler, ancak çiftliğinin canlı hayvan kapasitesine göre ESK’den alım yapabiliyor. Örneğin bin hayvanlık bir çiftliği olan şirket ancak bunun yüzde 20’si oranında ithal besilik hayvan alabiliyor. Yani 200 adet. Kalan yüzde 80’inin yerli hayvan olması gerekiyor. Ancak böyle olmuyor. Çünkü büyük alıcılar farklı isimlerle yeni şirketler kuruyor ve tek alıcı bu farklı şirketler üzerinden ayrı ayrı hayvan alıyor. Yani asıl alıcı, 4 farklı şirket daha kurmuş olsa, bunlar üzerinden yüzde 20’x5 oranında hayvan alıyor. Gerçekte bin hayvanlık çiftliği olan şirket 200 hayvan alabilmesi gerekiyor.

bu yöntemle 1.000 hayvan alıyor. Özetle şirketlerin çiftliklerinde yüzde 20 ithal, yüzde 80 yerli hayvan bulunması gerekirken, bu yöntemle oranlar tersine dönüyor. Bazı çiftliklerde ithal hayvan oranının yüzde 90'lara vardığı biliniyor. Maliye denetçilerinin bu durumu tespit edebilmesi çok kolay. Ancak bir şekilde bu denetim süreci işletilmiyor.

Sadece bu değil. Başka küçük çiftlik sahipleriyle de anlaşılan bu büyük şirketler, belli bir kâr payı vererek onlar üzerinden de ithal hayvan alımı yapıyor. Kullanılmayan, boş bırakılan çiftlikleri de çalışıyor gibi göstererek alım talebinde bulunuyorlar. Böylelikle ithal canlı hayvanlar, sahte belgelerle belli aynı şirketlerin çiftliklerinde depolanıyor.

Bazı siyasetçilerle ilişkili olduğu belirtilen bu şirketler, kendi aralarında ortak hareket ediyor. Hatta bir Whatsapp gruplarının olduğu bile biliniyor. Fiyatları ve et arzını kendileri belirliyor. Piyasadaki duruma göre, hayvan kesimini azaltma ya da artırma kararını birlikte veriyorlar. Ya da dağıtımı sınırlı tutarak fiyat hareketliliği sağlıyorlar. Bugün ette “piyasa koşulları” denen şey aslında et lobisinin planlı çalışmasından ibaret.

ESK'nın ithal ettiği canlı hayvanları çiftliklerde depolayan bu şirketler, yeterli kâr oranına ulaştığında hem canlı olarak hem de et olarak piyasaya sürüyor. Bu sürecin sonunda kilosu 176 TL'ye aldıkları hayvanın fiyatını 350 TL'ye çıkartıp satıyorlar. Yüzde 100 kâr şimdiden cepte. Hiçbir şey yapmadan sığır başına yaklaşık 80-100 bin TL kazanmış oluyorlar.

Hayvanlar piyasaya sunulduktan sonra, kesimci, dağıtımcı ve market kârı derken kuşbaşı et en ucuzu 550 TL'den soframıza geliyor. Bonfile, antrikot ve biftek ise 800-900 TL arasında satılıyor.

Karkas ette durum daha vahim. ESK, ithal ettiği etin çok büyük kısmını PERDER üyesi (Türkiye Perakendeciler Federasyonu) bazı büyük zincir marketlere satıyor. Ancak satılan etlere ne oluyor, ne kadarı reyonlarda satılıyor bilinmiyor. Sanayiciye verilen ette ‘şu fiyattan satacaksın’ diye bir zorunluluk bulunmuyor ancak marketlere verilen ette, kıyma ve kuşbaşını ESK’nın belirlediği fiyattan satma zorunluluğu bulunuyor. Marketler, bu zorunluluktan dolayı ESK’dan aldıkları etin kıymasını 324 liradan, kuşbaşını ise 354 liradan satıyorlar.

Sektör içinde öyle olaylar anlatılıyor ki şaşmamak elde değil. ESK'dan 20 TIR et alan (1 TIR 20-25 ton arsında et taşıyabiliyor) bir perakendecinin, bunların sadece 2 TIR'ını reyonlarında sattığı, diğer kısmını ise el altından bir et tüccarına sattığı iddia ediliyor. Yani ESK'dan kilosu 250 TL'ye aldığı karkas eti, reyonlarında satmak yerine hiç elini değmeden kilosunu 400-450 TL'ye toptancı firmalara satıyor. Bu toptancılar üzerine kârını koyarak küçük işletmelere dağıtıyor. Sözde devletin, “vatandaş ucuz et alsın” diye ithal ettiği etten elini değmeden kilodan 140-150 TL para kazanıyor.

Yani büyük zincir marketlere verilen binlerce ton etin vatandaşa mı yoksa et tüccarlarına mı satıldığı denetlenmiyor.

Bu denetimsizliğin, bazı et tedarikçileri ile ESK arasında gerileme neden olduğu da biliniyor. Sektör içinde konuşulanlara göre, Kayserili büyük bir et tedarikçisi ile ESK Genel Müdürü Mustafa Kayhan arasında çok sert bir tartışma yaşanıyor. Mesele de Türkiye'nin meşhur bir büyük zincir lokantasına verilen tırlar dolusu ithal et! Kayserili et tedarikçisi Mustafa Kayhan'a “Verdiğiniz tırlar dolusu etten dolayı biz buraya et satamıyoruz. Hangi kriterlere göre tırlar dolusu eti buraya veriyorsunuz?” diye çıkışıyor. ESK Genel Müdürü de “Sen kim

miş gibi
uz et yeme
vet ediyoruz.

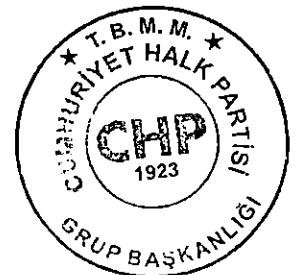

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
CHP
1923

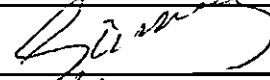
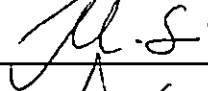
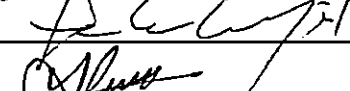
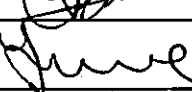
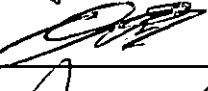
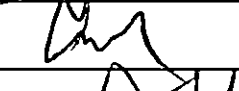
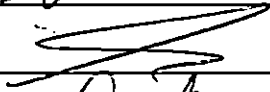
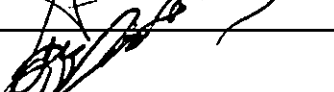
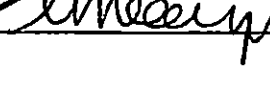
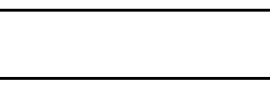
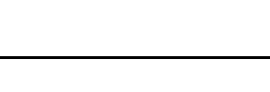
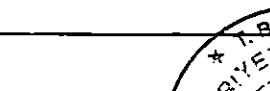
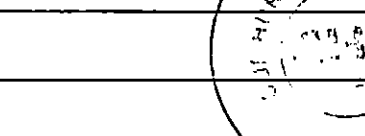
Özetle bir avuç et baronu milyon dolarlar kazanacak diye, devlet eliyle 128 TL'ye (4 dolar) ithal edilen büyükbaş hayvanlar, vatandaşın sofrasına et olarak en ucuz haliyle (kuşbaşı) ortalama 550 TL'den ulaşıyor. Sektörde işini dürüstçe yapan işletmeler, bu rant düzeni ortadan kaldırıldığında, vatandaşın 230-250 TL'ye et alabileceğini ısrarla belirtiyor. Yani bugünkünün yarı fiyatına...

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın görevi, et patronlarını daha da zengin etmek değil, vatandaşın ucuz ete erişimini sağlamaktır. Daha önemlisi, Türk hayvancılığına, yerli üreticimize büyük darbe indiren et ithalatı politikasını bir an önce terk ederek, yerli hayvancılığı ve üreticilerimizi korumaktır. Üretimden çekilen, çiftliklerini boşaltan, süt hayvanını kesime göndermek zorunda kalan üreticimizi desteklemek, yerli üretime hız vermektir.

Tahminlere göre, son dört ayda ithal et ve canlı hayvana 1 milyar dolar, yani yaklaşık 34 milyar TL ödendi. Yabancı çiftçiye bayram ettirdik. Bu kaynağı yerli üreticimize destek olarak aktarabilirdik. Hem yerli üretimi baltalayan hem de vatandaşımızı pahalı ete mahkûm eden bu büyük vurgunun durdurulması, Türk hayvancılığının yeniden ayağa kaldırılması acil bir zorunluluktur.

MECLİS ARAŞTIRMA ÖNERGESİ İMZA CETVELİ

1.	TALİH ÖZCAN	Düzce Mv.	
2.	Müzeyyen Sülün	Adana Mv.	
3.	TEKİN ZİNGÖL	ANKARA MÜ	
4.	Hasan ÖZTÜRK	Bursa mv	
5.	Yunus Emre	İstanbul	
6.	EDİRİN	Edirne	
7.	Ayşe BAKOĞLU	Bartın	
8.	Ulku Gökçör	Edirne	
9.	GİZEM ÖKAN	Niğde	
10.	TAHİR BECAN	Ordu	
11.	Özgür EREN	NEŞE - ÇANAKKALE	
12.	Servet MULLAĞI	Haray M.V.	
13.	Ervin KORKOZ	Aydın Mv.	
14.	Mahmut TAVEL	Sarıyer Jand.ı	
15.	Orhan SARIKAL	Bursa	
16.	Ayhan KARUT	Adana	
17.	Ömer Fethi GİRER	Niğde	
18.	R. İ. T. KARABÖRÜK	Bursa	
19.	Gökhan Zeybek	İstanbul	
20.	A. Tuncay ÖLGEN	RAM	
21.			
22.			
23.			
24.			
25.			
26.			
27.			

